
สภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง และความต้องการจำเป็นด้านการนิเทศ
ภายในของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช

เขต 2*

CURRENT STATUS, EXPECTED STATUS AND INTERNAL SUPERVISION
NEEDS OF THE NAKHON SI THAMMARAT PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 2

วิไลลักษณ์ ละวู

Wilailuk Lawoo

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Department of Buddhist Educational Administration Faculty of Education,

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail : wilailuk.nate1@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพปัจจุบัน 2) สภาพที่คาดหวัง และ 3) ความต้องการจำเป็นด้านการนิเทศภายในของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธีหลายระยะ (Multi-Phase Mixed Method) ประชากร คือ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 จำนวน 188 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายตาม ตารางของ Krejcie และ Morgan (1970) จำนวน 127 โรงเรียน โดยมีผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 2 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูผู้รับผิดชอบงานนิเทศภายใน รวมทั้งสิ้น 254 คน สำหรับการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง เพื่อคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ ประกอบด้วย แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูล

---

* Received 23 May 2025; Revised 12 June 2025; Accepted 13 June 2025

เชิงปริมาณด้วยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันด้านการนิเทศภายใน โดยในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย 2) สภาพที่คาดหวังของการนิเทศภายใน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายใน ในภาพรวม พบว่า PNI มีค่าสูงสุด คือ การวางแผนการนิเทศ (1.106) รองลงมา คือ การปฏิบัติตามแผนและการนิเทศ (1.096) ส่วนการประเมินผลการนิเทศ (1.074) มีค่า PNI ต่ำสุด

คำสำคัญ: การนิเทศภายใน, ความต้องการจำเป็น, กัลยาณมิตรธรรม 7

Abstract

The objectives of this research were to examine: 1) the current conditions, 2) the expected conditions, and 3) the needs for internal supervision within the Office of Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area 2. A multi-phase mixed methods research design was employed. The population comprised 188 schools under the jurisdiction of the Office. A simple random sampling method was used to select 127 schools, based on the Krejcie and Morgan (1970) sampling table. Two respondents were selected from each school—the school director and the teacher responsible for internal supervision—yielding a total of 254 participants. For qualitative data collection, purposive sampling was used to select 15 key informants. The research instruments included a questionnaire and an interview form. Quantitative data were analyzed using mean and standard deviation, while qualitative data were analyzed through content analysis.

The findings revealed that: 1) the overall current condition of internal supervision was at a low level; 2) the overall expected condition was at the highest level; and 3) the overall needs for internal supervision showed that the area with the highest priority needs index (PNI) was supervision planning (PNI =

1.106), followed by implementation and supervision (PNI = 1.096), while evaluation had the lowest PNI value (PNI = 1.074).

Keywords: Internal supervision, Needs assessment, Seven Principles of Kalayanamitta Dhamma

บทนำ

การนิเทศภายในเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการพัฒนาครูให้มีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (ยุพิน ยืนยง, 2553) การนิเทศภายในไม่เพียงแต่เป็นการกำกับติดตามเท่านั้น แต่ยังเป็นการให้คำปรึกษา ชี้แนะแนวทาง และร่วมมือกันในการแก้ปัญหาในบริบทของสถานศึกษา (ศรันย์ภัทร์ อินทรรักษาทรัพย์, 2558) ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 มีบทบาทในการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยและขั้นพื้นฐานให้สอดคล้องกับแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาแห่งชาติ โดยเฉพาะในบริบทของการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะชีวิต ทักษะการคิด และทักษะการใช้เทคโนโลยี (วิจารณ์ พานิช, 2556; น้ำทิพย์ งามอาจาวณิช, 2559) อย่างไรก็ตาม จากการรายงานผลการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่ฯ พบว่าการนิเทศภายในยังประสบปัญหาหลายประการ เช่น ขาดความต่อเนื่องในการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล ขาดแคลนผู้บริหารสถานศึกษาที่มีบทบาทในการเป็นผู้นำด้านวิชาการ ทำให้การขับเคลื่อนนโยบายและการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ยังไม่บรรลุเป้าหมายที่คาดหวัง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2, 2561)

ในบริบทดังกล่าว การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง และความต้องการจำเป็นด้านการนิเทศภายในจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้สามารถวางแผน พัฒนา และปรับปรุงกระบวนการนิเทศให้สอดคล้องกับความเป็นจริงและความคาดหวังของสถานศึกษา อีกทั้งยังสามารถนำไปสู่การสร้างรูปแบบการนิเทศที่เหมาะสมต่อบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่ฯ

งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง และความต้องการจำเป็นด้านการนิเทศภายในของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ซึ่งจะเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนทางพัฒนาระบบนิเทศภายในให้ มีคุณภาพ สอดคล้องกับหลักการของการนิเทศยุคใหม่ อันเป็นแนวทางส่งเสริมการพัฒนา ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศอย่างมีคุณธรรม ความรัก และความเคารพซึ่งกัน และกัน (ฉวีวรรณ พันวัน, 2552)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการนิเทศภายในของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2
2. เพื่อศึกษาสภาพที่คาดหวังของการนิเทศภายในของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2
3. เพื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการนิเทศภายในของสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธีหลายระยะ (multi-phase mixed methods) โดยอิงแนวทางของ Creswell (2014) ซึ่งเน้นการผสมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิง คุณภาพเพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของผลการศึกษา มีลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากร คือ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 จำนวน 188 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายตาม ตารางขนาดตัวอย่างของ Krejcie และ Morgan (1970) ซึ่งเป็นแนวทางมาตรฐานที่ใช้กันอย่าง แพร่หลายในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ จำนวน 127 โรงเรียน โดยมีผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 2 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบงานนิเทศภายใน รวมทั้งสิ้น 254 คน

สำหรับการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง เพื่อคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล สำคัญจำนวน 15 คน ประกอบด้วยผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศ ตำแหน่งศึกษานิเทศก์ระดับชำนาญ การพิเศษ ผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูผู้รับผิดชอบงานนิเทศภายในที่มีประสบการณ์ตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถาม

ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามโดยอ้างอิงจากทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (บุญธรรม กิจปริดาบริสุทธ์, 2553; Creswell, 2014) มีการกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติและสร้างข้อคำถามให้ครอบคลุม 4 ด้านของการนิเทศภายใน ประกอบด้วย 1) การศึกษาสภาพก่อนการดำเนินการ 2) การวางแผนการนิเทศ 3) การดำเนินการนิเทศ 4) การประเมินผลการนิเทศ

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1: ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2: สภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวัง โดยใช้มาตราส่วนประเมินค่าแบบลิเคิร์ต 5 ระดับ

ตอนที่ 3: ข้อเสนอแนะในแต่ละด้านของการนิเทศภายใน

เครื่องมือผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน และวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งอยู่ในช่วง 0.60–1.00 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด จากนั้นนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างนอกเขตพื้นที่ (สพป.นครศรีธรรมราช เขต 1) และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.809 แสดงว่าเครื่องมือมีความเชื่อถือได้ในระดับดี (Best, 1977; บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

2.2 แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) พัฒนาขึ้นจากการศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง (Cohen, Manion, & Morrison, 2018) โดยมีการจัดแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1: ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2: สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการนิเทศภายใน จำแนกเป็น 4 ด้านตามโครงสร้างเดียวกับแบบสอบถาม

ตอนที่ 3: แนวทางการพัฒนาเครื่องมือผ่านการปรึกษาผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์เพื่อความเหมาะสม ทั้งด้านเนื้อหาและรูปแบบ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนจำนวน 127 โรงเรียน โดยส่งแบบสอบถามถึงผู้ตอบในแต่ละโรงเรียน โรงเรียนละ 2 คน รวมทั้งหมด 254 คน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพได้จากการสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดกลุ่มข้อมูลเป็นประเด็นตามหัวข้อสัมภาษณ์แล้วสรุปสาระสำคัญ

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง ความต้องการจำเป็นด้านการนิเทศภายใน ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 เจริญปริมาณโดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 254 ฉบับ ได้รับกลับมา 254 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย ดังต่อไปนี้

1. สภาพปัจจุบันด้านการนิเทศภายในของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบันด้านการนิเทศภายในของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ในภาพรวม

(n=254)

ด้าน ที่	การนิเทศภายในของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2	สภาพปัจจุบัน			
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1	การศึกษาสภาพก่อนการดำเนินการนิเทศ	2.27	0.16	น้อย	2
2	การวางแผนการนิเทศ	2.27	0.14	น้อย	1
3	การปฏิบัติตามแผนและการนิเทศ	2.28	0.19	น้อย	3
4	การประเมินผลการนิเทศ	2.30	0.15	น้อย	4
ค่าเฉลี่ยของภาพรวม		2.28	0.16	น้อย	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันด้านการนิเทศภายในของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ในภาพรวม อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.28$, S.D.= 0.16) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับน้อย ทั้ง 4 ด้าน โดยพบว่า การวางแผนการนิเทศ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 2.27$, S.D.= 0.14) รองลงมาคือ การศึกษาสภาพก่อนการดำเนินการนิเทศ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 2.27$, S.D.= 0.16) และการประเมินผลการนิเทศ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x} = 2.30$, S.D.= 0.15)

2. สภาพที่คาดหวังของการนิเทศภายในของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพที่คาดหวังของการนิเทศภายในของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ในภาพรวม

(n=254)

ด้าน ที่	การนิเทศภายในของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2	สภาพที่คาดหวัง			
		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1	การศึกษาสภาพก่อนการดำเนินการนิเทศ	4.72	0.36	มากที่สุด	4
2	การวางแผนการนิเทศ	4.78	0.32	มากที่สุด	2
3	การปฏิบัติตามแผนและการนิเทศ	4.78	0.35	มากที่สุด	1
4	การประเมินผลการนิเทศ	4.77	0.33	มากที่สุด	3
	ค่าเฉลี่ยของภาพรวม	4.76	0.34	มากที่สุด	

จากตารางที่ 2 พบว่า สภาพที่คาดหวังของการนิเทศภายในของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.76$, S.D.= 0.34) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้ง 4 ด้าน โดยพบว่า การปฏิบัติตามแผนและการนิเทศ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.78$, S.D.= 0.35) รองลงมาคือ การวางแผนการนิเทศ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 4.78$, S.D.= 0.32) และการศึกษาสภาพก่อนการดำเนินการนิเทศ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x} = 4.72$, S.D.= 0.36)

3. ความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายในของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 2

ตารางที่ 3 การจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการนิเทศภายในของ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 2 ในภาพรวม

การนิเทศภายในของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 2	D	I	$PNI_{modified}$ ($I - D$) / D	ลำดับ
การศึกษาสภาพก่อนการดำเนินการนิเทศ	2.27	4.72	1.079	3
การวางแผนการนิเทศ	2.27	4.78	1.106	1
การปฏิบัติตามแผนและการนิเทศ	2.28	4.78	1.096	2
การประเมินผลการนิเทศ	2.30	4.77	1.074	4
รวม	2.28	4.76	1.089	

จากตารางที่ 3 พบว่า ความต้องการจำเป็นในการนิเทศภายในของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 2 ในภาพรวม กลุ่มตัวอย่างมีข้อกำหนด $PNI_{modified}$ ในแต่ละขั้นตอนระหว่าง 1.106 – 1.074 ตามลำดับจากสูงสุดถึงต่ำสุด การจัดอันดับ $PNI_{modified}$ โดยรวม = 1.089 ขั้นตอนที่จำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า $PNI_{modified}$ มีค่าสูงสุด อันดับแรก คือ การวางแผนการนิเทศ (1.106) ลำดับที่สอง คือ การปฏิบัติตามแผนและการนิเทศ (1.096) ลำดับที่สาม คือ การศึกษาสภาพก่อนการดำเนินการนิเทศ (1.079) และรายการสุดท้าย ลำดับที่สี่ คือ การประเมินผลการนิเทศ (1.074)ตามลำดับ

อภิปรายผล

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง ความต้องการจำเป็นด้านการนิเทศภายในของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 2 พบว่า

1) จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบันด้านการนิเทศภายในของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 2 พบว่า การนิเทศยังอยู่ในระดับน้อย ซึ่งมีสาเหตุหลักจากการขาดการเตรียมความพร้อม การวิเคราะห์ความต้องการอย่างชัดเจนของนักเรียนและบุคลากร การขาดแผนและคู่มือที่เป็นระบบ รวมถึงการขาดกลไกติดตามและ

ประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ไม่สามารถพัฒนาหรือปรับปรุงการนิเทศได้ต่อเนื่อง อีกทั้งยังไม่สามารถวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้ชัดเจน ซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนาในระยะยาว ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานของ ประภาภรณ์ พลรักษ์ (2560) ซึ่งพบว่า การนิเทศภายในของโรงเรียนในเขตพระนครศรีอยุธยา เขต 1 มีการดำเนินการในระดับมาก โดยเรียงลำดับด้านที่ปฏิบัติได้ดี ได้แก่ การดำเนินนิเทศ การประเมินผล การวางแผน และการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการ ขณะทำงานของ ศานิต โทนแฮมย์ (2560) ชี้ให้เห็นถึงปัญหาในเขตมัธยมศึกษา เขต 18 เช่น การไม่มีคู่มือ ขาดการดำเนินงานตามปฏิทิน ครูไม่พร้อมรับการนิเทศ และเครื่องมือประเมินขาดความเที่ยงตรงและไม่เป็นที่ยอมรับ นอกจากนี้ Collin ยังเน้นว่า การนิเทศภายในมีบทบาทสำคัญในการยกระดับคุณภาพการเรียนการสอน โดยเฉพาะเมื่อมีการสนับสนุนเทคโนโลยีสารสนเทศแก่ครู จะส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนดีขึ้น และพฤติกรรมการสอนของครูพัฒนาอย่างชัดเจน

2) ผลการศึกษาสภาพที่คาดหวังของการนิเทศภายในของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การนิเทศภายในของสำนักงานฯ มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาโดยเน้นศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการของโรงเรียนในแต่ละปี เพื่อให้การวางแผนตรงกับบริบทจริง มีการแต่งตั้งครูให้เป็นทั้งผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ส่งผลให้เกิดความร่วมมือ เข้าใจในกระบวนการ และมีการปฏิบัติตามแผนอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการเยี่ยมชั้นเรียนและให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด ทั้งยังมีการประเมินผลและจัดประชุมเพื่อหาข้อเสนอแนะในการพัฒนาให้ยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของอานนท์ สิงห์จ้อย (2561) ที่พบว่า ความคาดหวังในการนิเทศภายในของวิทยาลัยเทคนิคสุพรรณบุรีอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านการวางแผนการนิเทศมีค่ามากที่สุด รองลงมาคือ การปฏิบัติงาน และต่ำสุดคือการเสริมแรงจูงใจ ตรงกับแนวคิดของสุเมธ คะลีลวัน (2557) ที่ระบุว่า การนิเทศภายในเป็นการส่งเสริม สนับสนุน และช่วยเหลือครูให้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้กรอบหลักสูตร และสอดคล้องกับงานของ Hanushek และ Rivkin (2006) ซึ่งชี้ว่าคุณภาพของครูเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน การนิเทศจึงควรมุ่งพัฒนาครูอย่างจริงจังเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา

3) ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายในของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 เน้นความสำคัญของการวางแผนที่ชัดเจนและมีระบบ โดยเริ่มจากการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการของโรงเรียน การจัดทำคู่มือและปฏิทินนิเทศช่วยให้การดำเนินงานมีระเบียบ การปฏิบัติตามแผนช่วยให้การให้คำปรึกษาและการสังเกตการสอนมีประสิทธิภาพ นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ การประเมินผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนเป็นเครื่องมือสำคัญในการวัดผลของการนิเทศ อีกทั้งการเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการประเมินยังส่งเสริมความโปร่งใสและความร่วมมือ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พลพิศิษฐ์ ตาละซอน (2566) ที่พบว่าความต้องการการนิเทศภายในอยู่ในระดับมากในทุกด้าน และงานของ ญัฐชา จันทร์ดา (2561) ที่ชี้ว่า ความต้องการสูงสุดในด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี รองลงมาคือการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และการพัฒนาหลักสูตร ตามลำดับ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Sullivan & Glanz (2000) ที่มองว่าการนิเทศภายในเป็นกระบวนการทำงานร่วมกับครูเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเป็นศูนย์กลาง.

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาเรื่อง “สภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง และความต้องการจำเป็นด้านการนิเทศภายใน ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2” สามารถสรุปองค์ความรู้สำคัญเพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการออกแบบ “โมเดลการนิเทศภายใน” ได้ดังนี้:

1. ปัญหาและสภาพปัจจุบัน

ระดับการนิเทศภายในของสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับ “น้อย” ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่

- 1) การศึกษาสภาพก่อนการดำเนินการนิเทศ
- 2) การวางแผนการนิเทศ
- 3) การปฏิบัติตามแผนและการนิเทศ
- 4) การประเมินผลการนิเทศ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับที่ต่ำ ได้แก่:

- 1) ขาดแผนงานและคู่มือที่ชัดเจน

- 2) ขาดระบบติดตามที่มีประสิทธิภาพ
- 3) ขาดการประเมินผลเชิงลึกที่สะท้อนผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน
- 4) ไม่มีความต่อเนื่องและไม่เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วม

2. สภาพที่คาดหวัง

ทุกด้านมีค่าสูงสุดในระดับ “มากที่สุด” (เฉลี่ยรวม 4.76 จาก 5)

องค์ประกอบที่คาดหวังว่าควรมี ได้แก่:

- 1) มีคู่มือและแผนการนิเทศชัดเจน
- 2) มีการเชื่อมชั้นเรียนอย่างเป็นระบบ
- 3) มีการรายงานผลและสรุปข้อเสนอแนะ
- 4) มีการประชุมสะท้อนผลและวางแผนร่วมกัน

3. ความต้องการจำเป็น (PNI Modified)

ลำดับความสำคัญจากมากไปน้อย:

- 1) การวางแผนการนิเทศ (PNI = 1.106)
- 2) การปฏิบัติตามแผนและการนิเทศ (PNI = 1.096)
- 3) การศึกษาสภาพก่อนการดำเนินการนิเทศ (PNI = 1.079)
- 4) การประเมินผลการนิเทศ (PNI = 1.074)

สะท้อนให้เห็นว่า “ระบบและกระบวนการที่ชัดเจน” คือสิ่งที่ต้องพัฒนาเป็นลำดับ

แรก

4. แนวคิด/หลักการที่ควรใช้พัฒนาโมเดล

พัฒนารูปแบบการนิเทศโดยอิง “หลักกัลยาณมิตรธรรม 7” เพื่อส่งเสริม:

- 1) ความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างผู้บริหาร-ครู
- 2) การมีส่วนร่วมของครู
- 3) การนิเทศที่มีคุณธรรม เสริมสร้างกำลังใจ และพัฒนาอย่างแท้จริง

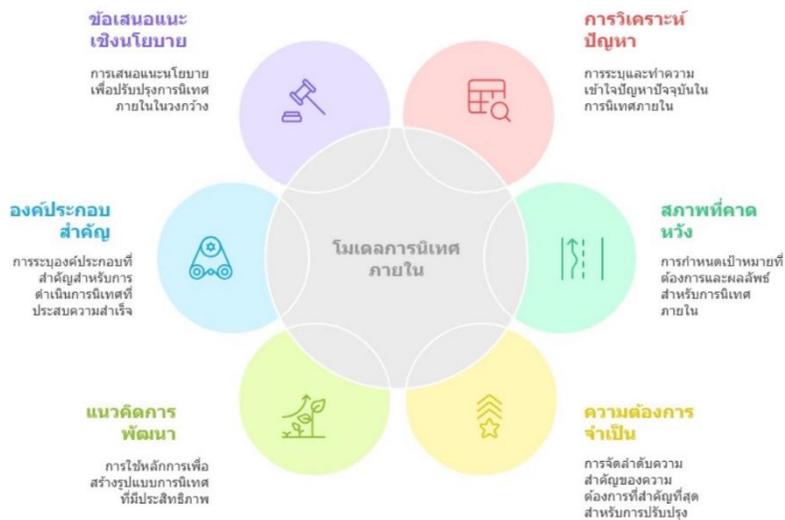
สอดคล้องกับแนวคิด การนิเทศเชิงสร้างสรรค์และเสริมพลัง (Empowering Supervision)

5. องค์ประกอบสำคัญที่ควรมีใน “โมเดล”

- 1) การเตรียมการ (Preparation)
  - ศึกษาสภาพจริงของสถานศึกษา
  - สำรวจปัญหาและความต้องการของครู
- 2) การวางแผน (Planning)
  - จัดทำคู่มือ/แผนการนิเทศรายปี
  - กำหนดผู้รับผิดชอบและปฏิทินนิเทศ
- 3) การดำเนินการนิเทศ (Doing)
  - นิเทศแบบมีส่วนร่วม เยี่ยมชั้นเรียน
  - ให้คำปรึกษาแนะนำเชิงสร้างสรรค์
- 4) การประเมินผล (Evaluation)
  - ประเมินผลกระทบการนิเทศ
  - สรุปผลเพื่อพัฒนาต่อเนื่อง
- 5) การสะท้อนผลและพัฒนา (Reflection & Reinforcement)
  - ประชุมสรุปผล
  - พัฒนาทักษะครูต่อยอดจากผลนิเทศ

6. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) พัฒนา “ระบบนิเทศภายใน” ที่มี มาตรฐานเดียวกันทั้งเขตพื้นที่
- 2) สร้างระบบ อบรม/เสริมพลังครูนิเทศภายใน อย่างต่อเนื่อง
- 3) ใช้ เทคโนโลยีในการติดตามและประเมินผล
- 4) ส่งเสริมให้โรงเรียนจัดตั้ง “ทีมกัลยาณมิตรนิเทศ” ระดับโรงเรียน

ภาพที่ 1 โมเดลการนิเทศภายใน
ที่มา สังเคราะห์ขึ้นโดยผู้เขียน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันด้านการนิเทศภายในอยู่ในระดับน้อย ขณะที่สภาพที่คาดหวังอยู่ในระดับมาก ความต้องการจำเป็น (PNI Modified) มีค่าสูงที่สุดในด้านการประเมินผลการนิเทศ

จากผลการศึกษา “สภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง และความต้องการจำเป็นด้านการนิเทศภายในของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นศรีธรรมราช เขต 2” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1) จากการศึกษาด้านการศึกษาสภาพก่อนการดำเนินการนิเทศ ในประเด็นของการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของการนิเทศภายใน มีการดำเนินการซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด จึงควรมีการสนับสนุนให้สถานศึกษามีการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของการนิเทศภายในเพิ่มขึ้น

2) จากการศึกษาด้านการวางแผนการนิเทศ ในประเด็นของการจัดทำคู่มือการนิเทศ ภายในของโรงเรียนไว้อย่างชัดเจน มีการดำเนินการซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด จึงควรมีการสนับสนุนให้สถานศึกษามีการจัดทำคู่มือการนิเทศภายในของโรงเรียนไว้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น

3) จากการศึกษาด้านการปฏิบัติตามแผนและการนิเทศ ในประเด็นของการรายงานความก้าวหน้าของการปฏิบัติการนิเทศตามแผนงานและ โครงการนิเทศภายใน ให้ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องทราบ มีการดำเนินการซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด จึงควรมีการสนับสนุนให้สถานศึกษามีการรายงานความก้าวหน้าของการปฏิบัติการนิเทศตามแผนงานและ โครงการนิเทศภายใน ให้ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องทราบมากยิ่งขึ้น

4) จากการศึกษาด้านการประเมินผลการนิเทศ ในประเด็นของการประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการโดยพิจารณาจากการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน มีการดำเนินการซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด จึงควรมีการสนับสนุนให้สถานศึกษามีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการโดยพิจารณาจากการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเพิ่มขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ฉวีวรรณ พันวัน. (2552). *การนิเทศภายในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณัฐชา จันทร์ดา. (2561). ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ในวิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). สุวีริยาสาส์น.

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ. (2553). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: พรทิพย์การพิมพ์.

ประภาภรณ์ พลรักษ์. (2560). การศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในของโรงเรียนสังกัด สพป.พระนครศรีอยุธยา เขต 1. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

พลพิศิษฐ์ ตาละซอน. (2566). การประเมินความต้องการจำเป็นด้านการนิเทศภายในของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 30(1), 98–111.

- ยุพิน ยืนยง. (2553). *การนิเทศภายในสถานศึกษา: แนวคิดและการปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). *การเรียนรู้เพื่อศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- ศรันย์ภัทร์ อินทรรักษาทรัพย์. (2558). แนวทางการนิเทศภายในเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของครูในศตวรรษที่ 21. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 38(3), 12–21.
- ศานิต โหนแหยม. (2560). ปัญหาและแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา เขต 18. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์*, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2. (2561). *รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ 2561*. นครศรีธรรมราช: ผู้แต่ง.
- สุเมธ คะลีลวัน. (2557). การนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน. *วารสารศึกษาศาสตร์*, 22(2), 45–56.
- อานนท์ สิงห์จ้อย. (2561). ความคาดหวังต่อการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในวิทยาลัยเทคนิคสุพรรณบุรี. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม*, 17(2), 20–29.
- Best, J. W. (1977). *Research in education* (3rd ed.). Prentice-Hall.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2018). *Research methods in education* (8th ed.). Routledge.
- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika*, 16(3), 297–334.
- Creswell, J. W. (2014). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (4th ed.). SAGE Publications.
- Hanushek, E. A., & Rivkin, S. G. (2006). Teacher quality. In E. A. Hanushek & F. Welch (Eds.), *Handbook of the economics of education* (Vol. 2, pp. 1051–1078). Elsevier.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
-

Sullivan, S., & Glanz, J. (2000). *Supervision that improves teaching: Strategies and techniques*. Corwin Press.